

СЕРЕДНЯ ОСВІТА

УДК 373.018

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-1-132-138

FEATURES OF THE INTERACTION OF STUDENTS' PARENTS WITH GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ УЧНІВ ІЗ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Nadiia VIENTSEVA,

Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

nadya-vengeva@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1994-7187>

*Berdiansk State Pedagogical
University,*

✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100, Ukraine

Надія ВЕНЦЕВА,

доктор педагогічних наук,
доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет,*

✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100, Україна

Original manuscript received: March 11, 2023

Revised manuscript accepted: March 20, 2023

ABSTRACT

The article reveals the peculiarities of the interaction of parents of students with institutions of general secondary education in the conditions of the COVID-19 pandemic. The author used methods of analysis, synthesis, systematization, comparison, generalization, categorical and functional analysis.

In the study, based on the analysis of a wide range of sources and literature, the concept of remote interaction is clarified, which is considered as the interaction of students, parents of schoolchildren and teachers with each other at a distance, which is implemented by specific means of Internet technologies or other web tools that involve interactivity. On the basis of the questionnaire conducted among the students' parents, it was established that they highly appreciate their readiness for remote interaction with the school.

Parents emphasize the importance of high-quality technical equipment, the presence of a clear plan of distance activities, the quality and efficiency of feedback. Among the most convenient means of remote interaction with the school, parents note messengers, video conferences and social networks. Voluntariness, promptness of informing and providing feedback, systematicity, individual approach, correctness on the part of the general secondary education institution, availability of a single platform and a clear plan of measures are important for parents of students. It has been proven that the parents of students in general secondary education institutions need to develop the skills of remote interaction, offering them various forms, high-quality and relevant content, teaching, providing support in this matter, increasing the digital competence of the family in general. It can be stated that parents highly appreciate the readiness of teachers for remote interaction with the family in the conditions of a pandemic, but at the same time rate their personal readiness for such interaction and its prospects quite low.

Parents consider the following areas of work as the most convenient for remote interaction: questionnaires, parent meetings, specialist consultations, educational seminars, master classes. Among the tools of remote interaction, parents prefer to see such means as: messengers, e-mail, social networks.

Key words: school, distance interaction, interactivity.

Вступ В умовах значних викликів, які виникають перед сучасним суспільством, не останнє місце належить всесвітній пандемії COVID-19. Поширення хвороби та необхідність дотримання всіх карантинних заходів задля збереження життя та здоров'я людей поставило нові вимоги, реалізація яких можлива лише спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу.

Ситуація з пандемією коронавірусу виявила можливість освітніх організацій оперативно, гнучко перебудовувати освітній процес, використовуючи як наявні ресурси, так і швидко освоюючи нові інструменти навчання та взаємодії з учнями та їхніми батьками.

В умовах пандемії COVID-19 однією з провідних світових тенденцій в освіті стало дистанційне навчання. При цьому освітня установа як соціальний інститут реалізує соціальну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, під час якої відбувається взаємообмін діями, встановлюється причинно-наслідковий зв'язок тощо [1; 7].

Мета дослідження. Визначити особливості взаємодії батьків учнів із закладами загальної середньої освіти в умовах пандемії COVID-19.

Методи та методика дослідження. Для досягнення мети використано комплекс методів: загальнонаукових (аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення – застосовувалися для вивчення праць зарубіжних і вітчизняних науковців); конкретно-наукових (категоріальний аналіз – для розкриття змісту й уточнення дефініцій основоположних понять; функційний аналіз – для з'ясування особливостей організації дистанційної взаємодії батьків учнів із закладами загальної середньої освіти в умовах пандемії; опитування – для виявлення ставлення батьків щодо взаємодії зі закладами освіти в умовах пандемії COVID-19).

Результати та дискусії. На сучасному етапі розвитку суспільства вибудовування ефективної дистанційної взаємодії освітньої організації з сім'єю обумовлене кількома причинами. По-перше, держава через законодавчі норми наголошує на підвищенні активності батьків як законних представників учнів на встановлення партнерських відносин із закладом загальної середньої освіти для спільної участі в соціальних перетвореннях. По-друге, державна політика нашої країни спрямована на надання допомоги та підтримки батькам у вихованні, навчанні та розвитку дітей, де значна роль належить освітнім організаціям. По-третє, реалізація процесу цифровізації в освітній процес буде успішною лише в тому випадку, коли дорослі учасники освітнього процесу (батьки та педагоги) долатимуть свій нігілізм та опір новим технологіям, спільно підвищуючи свою цифрову компетентність [2].

Освітня установа як соціальний інститут реалізує соціальну взаємодію з батьками, у процесі якої завжди відбувається обмін діями,

вплив, наявний зворотний зв'язок та запит батьків на освітню послугу дітей [4]. За визначенням І. Писаренко, запит розуміється як очікування батьків (членів сім'ї), пов'язані з освітньою діяльністю їхньої дитини та адресовані конкретному суб'єкту (педагогу, школі тощо). Він може бути усвідомленим і вербально висловленим, так і бути не вербалізованим [3].

Дистанційна співпраця дозволяє збільшити кількість батьків, залучених до освітнього процесу, продемонструвати будь-які матеріали; забезпечити індивідуальний підхід; оптимізувати поєднання індивідуальної роботи з груповою. Дистанційна взаємодія сприяє демократизації освіти, відкритості, встановленню тісніших зв'язків між сім'єю та освітньою організацією [5]. У дистанційному навчанні значущим є інтерактивність процесу взаємодії на відстані з використанням певного набору засобів навчання.

Аналіз понять «дистанційне навчання» дозволив визначити ключові позиції для уточнення дефініції «дистанційна взаємодія». Під дистанційною взаємодією у нашому дослідженні розуміємо взаємодію батьків учнів та представників закладу загальної середньої освіти (педагоги, адміністрація тощо) між собою на відстані та реалізовану специфічними засобами інтернет-технологій або іншими веб-інструментами, що передбачають інтерактивність.

У процесі дистанційної взаємодії існує проблема активного залучення батьків до освітнього процесу. На думку І. Степанової, існує причина «відчуження» між школою та батьками. Перевантаженість педагога на роботі часом призводить до переходу в «економний» режим, який не передбачає активності та ініціативи, обмеженої заповненням необхідної документації та виконання доручень адміністрації. Відповідно, неможливість оперативного реагування на проблеми, що виникають у дітей, може породжувати конфлікти з сім'єю і регрес розвитку учнів або вихованців. Усунення батьків від школи часто виникає на тлі сприйняття ними ситуації, в якій вони ні на що не можуть вплинути, при цьому існує необхідність виконання формальних вимог, які не цілком зрозумілі. Батьки учнів – дуже різнорідна спільність, яка належить до освітньої організації, має різний ступінь активності тощо [6].

З метою виявлення особливостей взаємодії батьків учнів, а саме готовності їх до дистанційної взаємодії з закладами загальної середньої освіти під час пандемії COVID-19, нами було проведено опитування.

Перше запитання, на яке ми запропонували відповісти батькам учнів, таке: «Як часто між Вами та закладом загальної середньої освіти відбувається дистанційна взаємодія?». Нами були отримані такі дані: 52,3% батьків відповіли – «дуже часто» (більше 5 разів на тиждень); 31,9% – «часто» (менше 5 разів на тиждень); 9,4% – відзначили, що дистанційне навчання відбувалося «рідко»; 6,4 % – «дуже рідко» (Рис. 1).

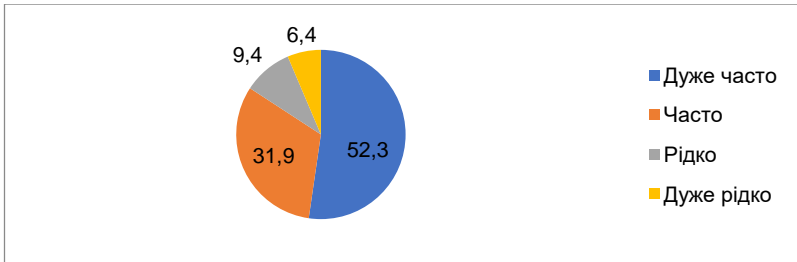

Рис. 1 Результати дистанційної взаємодії між батьками та закладами ЗСО (у %).

Можна припустити, що така частота застосування дистанційної взаємодії пов'язана з екстремним переходом освітніх організацій на дистанційне навчання в умовах пандемії і, можливо, буде іншою у звичайних умовах.

Наступне запитання було сформульоване таким чином: «Визначте рівень організації дистанційної взаємодії в закладі загальної середньої освіти». На думку більшості батьків (43,9%), школа має мати чіткий план дистанційної роботи із сім'єю. Можна припустити, що у важкий період самоізоляції заклади загальної середньої освіти змогли використати вже накопичений ними досвід. 32,1% батьків відзначають епізодичний характер запропонованих їм заходів у дистанційному форматі. Це може бути пов'язано як із недостатністю ресурсів безпосередньо закладу освіти, так і безініціативністю самих батьків, які не цікавляться життям дитини та школи. 34% батьків зазначили, що не мають жодних труднощів при дистанційній взаємодії зі школою (Рис. 2).

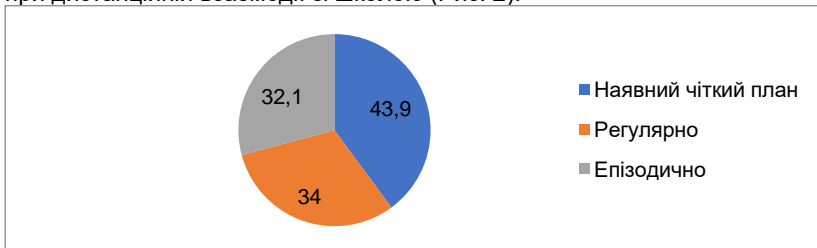

Рис. 2. Організація дистанційної взаємодії в закладі загальної середньої освіти (у %)

Третє запитання було спрямоване на виявлення ставлення батьків до труднощів, які виникають у процесі дистанційної взаємодії. Відповіді батьків розподілилися таким чином: 44,4% – відсутність живого спілкування; 26% – технічні труднощі (низька швидкість інтернету, зависання комп'ютера, відсутність комп'ютера та ін.); 17% – відсутність оперативної інформації та зворотного зв'язку; 12,6% – відсутність єдиної платформи для закладу освіти.

Отже, батьки визначають дистанційну взаємодію зі школою як організовану, що має плановий та регулярний характер, проте власну готовність до дистанційного навчання батьки оцінюють дуже низько. Так 42% батьків оцінили свою готовність до такої форми взаємодії нижче 30%. Необхідно відзначити і той факт, що все ж таки є категорія батьків, готових до розвитку дистанційних форм взаємодії зі школою. 28,7% батьків готові до розвитку дистанційної взаємодії (оцінили власну готовність більш ніж у 80%). Припускаємо, що до цієї групи належить частина найактивніших батьків, технічно грамотних, тих, що цінують свій час, готових до збереження та розвитку дистанційної взаємодії зі школою. У майбутньому ця частина батьків може стати «опорною» групою для розвитку дистанційної взаємодії в освітньому закладі, оскільки саме з нею можна апробувати нові форми дистанційного спілкування, технології та інструменти.

Наступне запитання було спрямоване на виявлення думки батьків про найбільш вживані засоби дистанційної взаємодії в закладі загальної середньої освіти. Думки респондентів розподілилися таким чином: 84,4% – спілкування у месенджерах; 75,9% – електронна пошта; 57,4% – вебінари (відеоконференції); 45% – група класу/школи у соціальній мережі; 31% – електронний журнал.

Отже, серед найбільш зручних засобів дистанційної взаємодії зі школою батьки відзначають месенджери, відеоконференції та соціальні мережі. Можна припустити, що це пов'язано насамперед із відносною простотою використання цих інструментів та їх доступністю.

У п'ятірку форм дистанційної взаємодії батьків із закладами загальної середньої освіти ввійшли такі: 72,2% – анкетування (опитування); 55,7% – батьківські збори; 35,9% – просвітницькі семінари (відеоконференції); 32,9% – консультації фахівців; 29,5% – участь у майстер-класах.

Перспективність дистанційної взаємодії в закладах загальної середньої освіти батьки учнів оцінили таким чином: 27% – висока; 34% – середня; 39% – низька.

Мабуть, більш компетентні в цифровому світі респонденти відзначають перспективність дистанційної взаємодії зі школою, називаючи при цьому не тільки переваги, але й ризики та недоліки.

Висновки. Отримані дані дозволяють зробити висновок про те, що заклади загальної середньої освіти мають чіткий сигнал до розвитку в дистанційному форматі таких напрямів взаємодії з сім'єю, як інформаційно-просвітницьке та консультаційне вивчення сім'ї, її запитів; організація батьківських зборів.

Зкладам загальної середньої освіти слід розвивати в батьків учнів навички дистанційної взаємодії, пропонуючи їм різноманітні форми, якісний та актуальний контент; навчати, надавати підтримку, підвищуючи цифрову компетентність сім'ї загалом.

У той же час для батьків важливою є добровільність, оперативність інформування та надання зворотного зв'язку, системність, індивідуальний підхід, коректність з боку закладу загальної середньої

освіти. У відповідях часто зустрічалися нарікання батьків щодо відсутності єдиної платформи, чіткого плану заходів.

Можна констатувати, що батьки високо оцінюють готовність педагогів до дистанційної взаємодії в умовах пандемії, але при цьому відзначають свою особисту готовність до цього та загалом перспективність.

Найбільш зручними для дистанційної взаємодії батьки вважають такі напрями роботи, як анкетування, батьківські збори, консультації спеціалістів, просвітницькі семінари, майстер-класи. Серед інструментів дистанційної взаємодії батьки відзначають месенджери, електронну пошту, соціальні мережі.

Література

1. Венцева Н. Особливості організації дистанційної взаємодії в закладах загальної середньої освіти в умовах пандемії COVID-19. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ. 2022. Вип. 1. С. 78–85.*

2. Венцева Н. Суспільно-політичні чинники розвитку педагогічної освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ. 2021. Вип. 1. С. 19–26.*

3. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності : методичні рекомендації / за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. 198 с.

4. Сисоева С. О. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. 2003. Випуск 3–4. С. 78–87.*

5. Скударева Г. Н., Шишова Г. Г. Новые возможности активизации взаимодействия родителей и школы. *Начальная школа. 2014. № 8. С. 25–29.*

6. Степанова І., Михайлова Л. Взаємодія сім'ї і школи в організації фізкультурно-оздоровчої роботи. *Спортивний вісник Придніпров'я. 2010. № 2. С. 74–76.*

7. United Nations Development Programme (UNDP). COVID-19 and Human Development: Assessing the Crisis, Envisioning the Recovery. 2020 Human Development Perspectives, 2020, New-York: UNDP, URL : <http://hdr.undp.org/en/hdp-covid> (дата звернення: 05.03.2022). – Title from the screen.

References

1. Vientseva, N. (2022). *Ocoblyvosti orhanizatsii dystantsiinoi vzaiemodii v zakladakh zahalnoi serednoi osvity v umovakh pandemii COVID-19*. [Difficulties in organizing remote interaction in institutions of general secondary education in the conditions of the COVID-19 pandemic]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Seria : Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. Berdiansk : BDPU, Vyp. 1, 78-85. [in Ukrainian].*

2. Vientseva, N. (2021). *Suspilno-politychni chynnyky rozvytku pedahohichnoi osvity* [Socio-political factors in the development of pedagogical education]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Seria : Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. Berdiansk : BDPU, vyp. 1, 19–26. [in Ukrainian].*

3. Udovychenko, I. V. (ed.) (2021). *Dystantsiinyi format vzaiemodii subiektiv osvitnoi diialnosti : metodychni rekomendatsii* [Distance format of interaction of subjects of educational activity: methodical recommendations]. Sumy : NVV KZ SOIPPO. [in Ukrainian].

4. Sysoieva, S. O. (2003). *Problemy dystantsiinoho navchannia: pedahohichnyi aspekt* [Problems of distance learning: pedagogical aspect]. *Neperervna profesiina osvita: teoria i praktyka: Naukovo-metodychnyi zhurnal – Continuing professional education: theory and practice: Scientific and methodological journal*, випуск 3–4, 78–87. [in Ukrainian].

5. Skudareva, H. N., Shyshova, H. H. (2014). *Novye vozmozhnosti aktyvnyatsyy vzaymodeistviya rodytelei y shkole* [New opportunities to enhance the interaction between parents and schools]. *Nachalnaia shkola – Elementary School*, 8, 25–29. [in Russian].

6. Stepanova, I., Mykhailova, L. (2010). *Vzaiemodiia simi i shkoly v orhanizatsii fizkulturno-ozdorovchoi roboty* [Interaction of family and school in the organization of physical culture and health work]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sports Bulletin of the Dnieper Region*, 2, 74–76. [in Ukrainian].

7. United Nations Development Programme (UNDP). (2020). *COVID-19 and Human Development: Assessing the Crisis, Envisioning the Recovery*. 2020 Human Development Perspectives. New-York : UNDP, URL : <http://hdr.undp.org/en/hdp-covid> [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті виявлено особливості взаємодії батьків учнів із закладами загальної середньої освіти в умовах пандемії COVID-19. Автором застосовувалися методи аналізу, синтезу, систематизація, порівняння, узагальнення, категоріальний та функціональний аналіз.

На основі аналізу широкого кола джерел та літератури уточнено поняття дистанційної взаємодії, яке розглядається як взаємодія учнів, батьків школярів та вчителів між собою на відстані, що реалізується специфічними засобами інтернет-технологій або іншими інтерактивними веб-інструментами.

На основі проведеного анкетування батьків учнів було встановлено, що вони високо оцінюють свою готовність до дистанційної взаємодії зі школою. Вони наголошують на важливості якісної технічної оснащеності, наявності чіткого плану дистанційних заходів, якості та оперативності зворотного зв'язку. Серед найбільш зручних засобів дистанційної взаємодії зі школою батьки відзначають месенджери, відеоконференції та соціальні мережі. Для батьків учнів важливою є добровільність, оперативність інформування та надання зворотного зв'язку, системність, індивідуальний підхід, коректність з боку закладу загальної середньої освіти, наявність єдиної платформи та чіткого плану заходів.

Доведено, що закладам загальної середньої освіти необхідно розвивати в батьків учнів навички дистанційної взаємодії, пропонуючи їм різноманітні форми, якісний та актуальний контент; навчати, надавати підтримку, підвищуючи цифрову компетентність сім'ї загалом.

Можна констатувати, що батьки високо оцінюють готовність педагогів до дистанційної взаємодії із сім'єю в умовах пандемії, але при цьому не зовсім готові до такої взаємодії та загалом не вважають її перспективною.

Найбільш зручними для дистанційної взаємодії батьки називають такі напрями роботи: анкетування, батьківські збори, консультації спеціалістів, просвітницькі семінари, майстер-класи. Серед інструментів дистанційної взаємодії батьки виокремлюють такі засоби: месенджери, електронна пошта, соціальні мережі.

Ключові слова: заклад загальної середньої освіти, дистанційна взаємодія, інтерактивність.